

Управління освіти і науки
Новоград-Волинської міської ради
Інформаційно-методичний центр
Дошкільний навчальний заклад №1 «Джерельце»
інтелектуального напрямку

Рефлексивна характеристика результатів психолого-педагогічного дослідження «Формування ціннісних орієнтацій у дітей і дорослих»: співпраця дошкільного закладу і сім'ї

О.В.Тесленко, вихователь-методист
Новоград-Волинського дошкільного
навчального закладу № 1 «Джерельце»
інтелектуального напрямку
Житомирської обл.

**Новоград-Волинський
2015**

Управління освіти і науки
Новоград-Волинської міської ради
Інформаційно-методичний центр
Дошкільний навчальний заклад №1 «Джерельце»
інтелектуального напрямку

Збірка містить практичний виховний досвід формування ціннісних орієнтацій у дітей та дорослих

Рекомендовано педагогічним працівникам дошкільних навчальних закладів для використання в роботі з дітьми та батьками

Укладач – Тесленко О.В., вихователь-методист Новоград-Волинського дошкільного навчального закладу № 1 «Джерельце» інтелектуального напрямку Житомирської обл.

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Формування ціннісних орієнтацій у дітей і дорослих: співпраця дошкільного закладу і сім'ї	5
2.1 Моніторинг теоретичних та практичних здобутків з педагогічної проблеми, результати вивчення реальної картини освітньої роботи дошкільного закладу щодо досліджуваного феномена	7
Висновки	17
Література	19
Додатки.....	20

Вступ

Виховує усе: люди, речі, явища, але перш за все, люди.

З них на першому місці – батьки і педагоги.

А.С. Макаренко

Проблема морального виховання має бути головною турботою кожної людини. З погляду актуальності цієї проблеми необхідно використовувати різні шляхи та засоби, які можуть впливати на процес морального становлення. На думку І. Беха, «мораль дитині спадково не передається, вона виховується» і «одна з головних функцій педагог полягає в тому, щоб розвинути у вихованця здатність якнайточніше розуміти свою внутрішню й зовнішню ситуацію для вибору гуманної поведінкової тактики».

Моральні почуття дошкільників формуються в процесі спілкування з оточуючими людьми, виконання спільної з ними діяльності. Вони передбачають наявність у зростаючої особистості відкритості, довіри, доброзичливого ставлення до людей. Основою такого ставлення є позитивні емоційні стани дітей, які слід створювати й підтримувати. Це вимагає від батьків та педагогів терпіння й витримки. Відомі психологи (Е.Аркін, О.Запорожець, В.Котирло та ін.) стверджували, що важливою умовою розвитку моральних почуттів у дошкільників є створення дорослими життєрадісної атмосфери, яка сприяє становленню оптимістичного настрою, відчуття захищеності, зацікавленості тим, що відбувається навкруги. Особливої уваги дорослих потребує педагогічна оцінка: процес її вироблення, критерії визначення, словесне оформлення, емоційне навантаження. Ситуація оцінювання вимагає від батьків та педагогів високої культури, вимогливості до себе, відповідального ставлення до своїх оцінних суджень, поінформованості у мотивах моральної поведінки дітей. За допомогою оцінок авторитетних дорослих моральні почуття можуть бути піднесені до найвищих людських чеснот, набути особливої значущості, привернути увагу дитини.

Моральні почуття входять до групи вищих почуттів. У них виявляється емоційне ставлення дошкільника до навколишньої дійсності, до самого себе. Джерелом моральних почуттів є людські взаємини та спільна діяльність (з

дорослими, однолітками, молодшими дітьми). Моральні почуття пов'язані, з одного боку, з розвитком у дошкільників чітких та зрозумілих уявлень про різні етичні категорії, з іншого – з формуванням у дітей емоційної чутливості, здатності відгукуватись на події, ситуації, стани оточуючих людей. До важливих видів моральних почуттів належать: почуття правди, довіри, справедливості, емпатії, прихильності, честі (гідності), страху, сорому, провини, совісті, альтруїзму, відповідальності, успіху (невдачі).

Ціннісні орієнтації виступають важливим фактором, що регулює, обумовлює мотивацію особистості, диктує той чи інший тип поведінки, вид діяльності, який відповідає її потребам та інтересам. Основний їх зміст закладено у світогляді, моральних переконаннях, глибоких постійних уподобаннях людини. Традиційно вважалося, що провідною в процесі формування ціннісних орієнтацій є роль виховної системи дошкільного навчального закладу, яка здебільшого розглядається як процес, у якому вихованець постає лише об'єктом педагогічних впливів, а виховна діяльність складається з набору стандартних заходів.

Слід зазначити, що інтерес до проблеми формування ціннісних орієнтацій є постійним, про що свідчать наукові праці М. Лукашевича з приводу їх розгалуженості; М. Боришевського, Т. Кадикової, І. Кона, Є. Помиткіна, С. Рубінштейна, які розглядають механізм дії та розвитку орієнтацій як засобу розв'язання протиріч і конфліктів в мотиваційній сфері особистості.

У педагогічній науці ціннісні орієнтації як об'єкт виховання досліджували І. Жерносек, П. Ігнатенко, В. Іздебська, О. Набока, І. Підласий, Р. Скульський. Проте з огляду на досліджувану нами проблему потребує додаткової розробки питання щодо формування ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку шляхом взаємодії дошкільного закладу і родини.

На батьків покладається особлива відповідальність, на чому неодноразово наголошував у своїх працях видатний педагог В. Сухомлинський. Для реалізації цієї місії, зрозуміло, батьками має бути опрацьована власна ціннісна сфера життя, з якою, у свою чергу, тісно пов'язана система цінностей дітей, що слугує орієнтиром вибору певного виду діяльності, домінуючого у даний віковий період їх розвитку.

Формування ціннісних орієнтацій у дітей і дорослих»: співпраця дошкільного закладу і сім'ї

Родина і дошкільний навчальний заклад – два суспільних інститути, які закладають фундамент майбутнього дитини, є першими наставниками в становленні особистості.

Мати батьків за вірних і розумних союзників у справі навчання, виховання й розвитку дітей – означає вдвічі швидше забезпечити процес самопізнання й самоствердження дитини, реалізації творчого потенціалу її особистості в життєвій перспективі.

Кожна дитина потребує до себе любові, уваги й поваги, бажає зростати в добрі й красі. Саме ці принципи, на думку Світлани Олексіївни Ладивір, повинні стати першочерговими й основними під час побудови алгоритму взаємодії з батьками на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти. Батьки й педагоги мають об'єднатися у виборі й дотриманні базових цінностей, у мудрості любити та розуміти дитину, разом вчитися цієї майстерності, прищеплювати дитині здатність творити добро і красу, поважати себе та інших, розуміти цінності та керуватися ними у житті.

У дошкільному закладі взаємодія з батьками – напрям діяльності, який був і залишається одним з найважливіших і стратегічних. На жаль, відбулась певна підміна реальності: на папері взаємодія з батьками залишається пріоритетною проблемою вирішення, а на справді дієвого, глибинного діалогу між ДНЗ і родинами не відбувається. Наш педагогічний колектив, мабуть як і більшість колективів дошкільних установ, у пошуку ефективних засобів роботи з родинами, опрацював дуже багато форм і методів.

Задача номер один для педагогічного колективу дошкільного закладу – використовуючи старі, традиційні методи роботи з родинами, наповнити їх сучасним змістом, новими пріоритетами, зміщеними акцентами на індивідуальну роботу із сім'ями, вивчення стилів сімейного виховання, проблем окремо взятої родини, забезпечення кожного члена родини порцією адресної допомоги.

Дорослі (педагоги і батьки) мають прийти до однакового розуміння індивідуальності дитини, бути однаково озброєні психолого-педагогічними

знаннями і баченням, забезпечити гармонію взаємодії та впливу на душу і розум малюка.

Батьки і педагоги мають об'єднатися у виборі і дотриманні базисних цінностей, у мудрості любити і розуміти дитину, разом вчитися цієї майстерності. Осягнути істину виховання любов'ю, а не дисципліною і авторитаризмом, усвідомити поняття справжнього авторитету в житті дитини. І у відповідь прищеплювати малюкові таку ж здатність творити добро і красу тут і зараз, поважати себе та інших.

Отже, розуміючи проблеми сімей вихованців, педагогічний колектив ДНЗ №1 «Джерельце» вирішив докорінно змінити принципи взаємодії з батьками.

Моніторинг теоретичних та практичних здобутків з педагогічної проблеми, результати вивчення реальної картини освітньої роботи дошкільного закладу щодо досліджуваного феномена

Педагогічний колектив ДНЗ №1 «Джерельце», плануючи свою роботу з родинами, умовно об'єднавав усі заходи за 4 напрямками: 1) наочно-друковані форми; 2) індивідуальні; 3) групові (колективні); 4) творчі (типовий перелік форм, що рекомендовано до застосування на практиці).

Ми проводили батьківські збори із запрошенням на них учителів початкової ланки школи, медичних працівників, практичних психологів; дні відкритих дверей; і спільні родинні свята: «Гарбузової каші», «Масляної», «Родинне свято», «Тато, мама і я – спортивна сім'я», тематичні розваги, святкові ранки та інше.

Активно використовували і наочно-друковану форму роботи. У батьківських куточках розміщувалися поради від вихователів і вузьких спеціалістів з питань навчання, виховання та розвитку дитини, психологічних і фізіологічних особливостях малюків різного віку, консультативні рекомендації з різних тем і напрямків, ширми, пам'ятки тощо. Матеріали змінювалися з періодичністю раз на два тижні, поповнювалися новинками, урізноманітнювалися рубриками «Вивчіть з нами», «Чи знаєте ви?», «Розкажіть дітям» тощо.

Творчі форми роботи з родинами передбачали невеличкі домашні завдання батькам для спільної роботи з дітьми: складання віршів, загадок, казки, оповідок з певної теми, малювання, аплікація, ліплення із заданих сюжетів, створення авторських збірок, стіннівок, альбомів тощо. Подібна форма взаємодії з батьками має свої переваги і недоліки:

- 1) використовується раз на місяць, у рамках певного тематичного блоку, дозволяючи розширити знання і уміння дітей, натомість не завжди чітко усвідомлюються педагогами і розуміються батьками цілі і зміст творчого завдання;
- 2) творчі міні-проекти дітей і батьків – гарна нагода для взаємоспілкування і спільного проведення часу, але за відсутністю належної мотивації з боку

вихователів набувають характеру примусу і певного насилля, а тому викликають опір, переважно, зі сторони батьків;

- 3) «продукт» творчих форм із сім'ями – основа для організації тематичних виставок, стендів, експозицій, презентації майстерності окремих родин, стимул для заохочення і творчої наснаги батьків і дітей, проте, педагоги не завжди повно використовують отримані матеріали для подальшої роботи, популяризації сімейного досвіду естетичного виховання, оцінювання результатів роботи.

Таким чином, моніторинг використання традиційних форм взаємодії з батьками дошкільним навчальним закладом дозволяє внести певні корективи і звернути увагу на наступні акценти:

1. Активізувати увагу батьків на стендову інформацію засобом запровадження акції «Батьківське віконечко» - формату, у якому самі члени родин діляться досвідом виховання і розвитку дітей, готують цікаві матеріали з різних напрямків виховання дітей, оголошення, реклами тощо.
2. Звертати увагу на двосторонній характер спілкування між педагогами і батьками засобами друкованого слова, зокрема, за допомогою різноманітних оголошень, запрошень, рубрик «А як думаєте ви?», «Запрошуємо до обговорення», «Дискусійна трибуна», «Відкритий мікрофон», «Скринька довіри» тощо.
3. Посилити індивідуальну роботу із сім'ями, надаючи перевагу таким формам як «Адресна допомога», «Відверта розмова», «Кишенькова бібліотечка», «Як живеш, малюк?» або «Сімейна педрада» (відвідування вдома).
4. Урізноманітнити та наповнити новим змістом рефлексивні анкети для батьків, оприлюднювати результати (без вказування адресатів), робити певні висновки, використовувати їх для планування подальших кроків удосконалення взаємодії з батьками.
5. Надавати перевагу проведенню за участю батьків та педагогів круглих столів, дебатів і дискусій з психолого-педагогічних аспектів перед розважальними та пісенно-танцювальними заходами.

6. Здійснювати опосередкований вплив на батьків за допомогою творчих завдань різної тематики та відпрацювати механізм використання їх у подальшій роботі з дітьми, заохочення малюків і дорослих до творчої взаємодіяльності.
7. У плануванні усіх форм взаємодії з батьками уникати формалізму, випадковості, недоцільності, натомість, надавати перевагу індивідуальним формам взаємодіяльності з членами родин, створенню умов для прояву кращих якостей кожної сім'ї, популяризації ціннісних орієнтацій у справі виховання дітей.
8. Активізувати довірливі стосунки педагогів із кожною сім'єю окремо.
9. Наповнити реальним змістом вранішні і вечірні години зустрічі з батьками.

Індивідуальні форми взаємодії з батьками були представлені анкетуванням та опитуванням членів родин, бесідами та консультаціями.

Аналіз результативності використання різних форм взаємодії з батьками, а також участь у міському експериментальному проекті «Особистісно зорієнтований підхід: практичний аспект взаємодії з дитиною» дозволили нам внести певні корективи в цю роботу й застосувати низку інноваційних підходів. Проект здійснювався спільно з лабораторією психології дошкільника Інституту психології ім. Г. С. Костюка (завідувач Т. О. Піроженко), під керівництвом провідного наукового співробітника, кандидата психологічних наук С. О. Ладивір, що підтверджено угодою про співпрацю.

Побудова нового формату взаємодії з батьками відбувалася поетапно. Перший етап знайомства, дуже важливий, на нашу думку, передбачав знайомство у широкому змісті цього слова: родини і дитячого садка, погляд батьків іншими очима на власну дитину, самопізнання самих дорослих, процес самосприйняття вихованцями. Цьому сприяло запровадження такої форми як інтерв'ю (з подальшим оприлюдненням результатів) та автоінтерв'ю (іншими словами, самодіагностика).

Проведено бліц-опитування серед батьків: «Для мене дитячий садок це...». Найпоширенішими стали такі відповіді: відпочинок від дитини, час для себе, друга домівка, життєва необхідність, допомога матері у вихованні дитини, радість, режим, харчування.

Цікавим виявився результат автоінтерв'ю «Емоційна взаємодія мами та дитини» (опитано 34 батька). Його метою було виявити стан емоційної взаємодії мами і дитини дошкільного віку. Аналіз результатів опитування показав, що почуття, які виникають у матері у взаємодії з дитиною мають високий показник емоційного забарвлення, натомість орієнтуватися на стан дитини при побудові взаємовідносин, на превеликий жаль, може лише невелика кількість батьків. Приємним є той факт, що батьки, безумовно, сприймають власну дитину і прагнуть до тілесного контакту з нею. Хвилює те, що уміти впливати на стан дитини виявилось для батьків завданням важким.

Застосовувалися і письмові опитувальники, які містили в собі нестандартні, творчі, проблемні питання, що спонукали як батьків, так і педагогів до роздумів і змін внутрішніх установок.

Спільно з інформаційно-методичним центром нами було проведено автоінтерв'ю «Уроки Любові, Краси, Добра». У ньому взяли участь як педагоги закладу, так і батьки наших вихованців.

На запитання: «Які Уроки Любові, Краси, Добра Ви винесли з дитинства і запам'ятали на все життя?» переважна більшість респондентів згадувала батьків: мама вчила доброті до людей, усьому доброму мене навчила моя мама, любов батьків до мене, поводження моїх батьків між собою тощо.

На пропозицію зобразити у вигляді певного символу Любов, Красу, Добро, дорослі згадували наступні образи: серце, квіти, обручка (Любов); квіти, природа (Краса); сонце, руки, хліб, смайлик, янгол (Добро);

Третє запитання, на жаль, викликало деякі труднощі у батьків: «Який літературний (музичний, образотворчий) твір для вас найяскравіше розкриває поняття Любові, Краси, Добра?». Відповіді були різними: Любові – твори Л.Українки, «Ромео і Джульєтта», «Лісова пісня», «Війна і мир»; Краси – музика Вівальді, «Попелюшка», «Садок вишневий коло хати»; Добра – Шевченко, «Алые паруса», герой Лунтік, «Лебедине озеро». Але переважна кількість респондентів залишила запитання без відповіді. І це змушує замислитися.

Варто відзначити як позитивний момент, що найефективнішим методом у формуванні ціннісних орієнтацій у дитини, на думку опитаних, є приклад поведінки

дорослих, поряд із цим були названі методи створення ситуацій морального вибору, навіювання моральних норм і правил, оцінка поведінки, вчинків дитини.

Отже, результати автоінтерв'ю «Уроки Любові, Краси, Добра» дають змогу стверджувати, що навчити дитину жити в Добрі, Красі та Любові можна лише тоді, якщо сам дотримуєшся цих принципів.

Своєрідною діагностикою емоційних стосунків у родині виявилась методика «Квітка-восьміцвітка», запропонована нам С.О.Ладивір, а також малювання дитиною своєї родини, ставлення дитини до членів сім'ї, ставлення дорослих до дитини, основні психічні стани, які дитина відчуває в сім'ї. За допомогою різнокольорових пелюсток, хаотично розташованих на білому фоні, дитина визначається у власному ставленні до близьких їй людей. Результати тесту виявили (опитано всього 40 дітей старшого дошкільного віку: 23 дівчини, 17 хлопців), що дитина дошкільного віку, здебільшого, у виборі дорослого орієнтується на його зовнішні ознаки, а не на його внутрішній світ.

Аналіз малюнків дітей за методикою Халса і Херріса «Малюнок сім'ї» (усього робіт 18, з них 12 дівчаток і 6 хлопчиків) показав що більшість дівчат знаходяться в близьких стосунках з обома батьками, окремо від батьків не знаходиться жодна дівчина, і тільки одна дитина відчуває татову агресію. На відміну від дівчат, жоден хлопчик не намалював себе поряд з мамою. На жаль, два хлопчики взагалі відчувають себе окремо від батьків. Приємно, що близькими для дітей є їх сестри і брати.

З метою формування позитивної «Я»-концепції у дошкільника батькам було запропоновано провести з дітьми вдома ігри та вправи з метою формування у дітей усвідомлення власної неповторності та індивідуальності.

Відразу ж зазначимо, що раніше ми теж пропонували батькам різні дидактичні ігри для розвитку пізнавальної сфери дитини. Але нові ігри для взаємодії батьків з дитиною мали інше спрямування: сприяли зміцненню сімейних взаємин, стимулювали батьків змінювати стиль спілкування із власними дітьми, формували нові погляди на особистість дитини, враховували інтереси, права і можливості малюків. Найбільшу популярність здобули такі ігри, як «Сходінки»;

«Покажи, який ти, коли ти спілкуєшся з батьком (матусею)?»; «Я вмію»; «Автопортрет».

Формат проведення та зміст колективних форми роботи з батьками теж дещо змінився. Ми вчилися слухати одне одного, використовувати почуту інформацію для покращення взаємостосунків, удосконалення рівня спілкування та психолого-педагогічної просвіти.

Ефективною стала форма проведення звягельських діалогів за участю Світлани Олексіївни. Це – і міркування науковця стосовно нагальних питань дошкільної освіти, озвучення пріоритетних методів і прийомів у процесі виховання сучасної дитини, відповіді на запитання, індивідуальні консультації тощо. Зазвичай учасниками звягельських діалогів є вихователі дошкільних навчальних закладів міста, вчителі початкової ланки шкіл міста, батьки вихованців міських ДНЗ.

Крім цього ми проводимо батьківські збори за участю С.О.Ладивір, які відбуваються тепер у формі полілогу та відкритої розмови про шляхи побудови партнерських стосунків між дітьми і дорослими, виховання дошкільників у Добрі, Красі і Любові.

Під час однієї з таких зустрічей, Світлана Олексіївна звернула нашу увагу, здавалося б на перший погляд, на дуже просту річ: правильний прийом дитини вранці та передача її ввечері батькам. Наголосила на необхідності наповнювати змістом ранкові та вечірні години зустрічі з батьками вихованців. Ми вирішили запровадити акцію «Із рук в руки». Мама звикає розповідати про свою дитину, а педагог тим часом (опосередкований вплив на батьків) вчить маму спілкуватися з дитиною (модель спілкування педагога з дитиною) враховуючи такі критерії: уміння чути дитину; уміння бачити дитину; уміння відчувати (емоційний настрій); уміння говорити з дитиною; тактильний контакт.

Наступним у розбудові нових взаємостосунків з батьками став діяльнісний етап, протягом якого ми навчалися творити і діяти разом.

У результаті анкетування, проведеного серед батьків та дітей старших груп, було виявлено рівень загального уявлення про те, як ставляться в сім'ї до читання, що знають батьки про дитячу літературу, чи багато книжок читають, яким чином вибирають книги для читання. Виявилось, що усі батьки дарують та читають дітям

казки, проте аналіз опитування дітей виявив, що дитина любить книгу, бажає отримувати її в подарунок, але їй рідко її читають. (29 родин не читають дітям).

З метою популяризації читання і підвищення престижу книги у старших групах вихователі відкрили дитячу бібліотеку, у якій дитина разом з батьками мала можливість вибрати книгу для читання вдома. Таким чином було відроджено традицію родинного читання у сім'ях наших вихованців.

Є у нас ще одна бібліотечка – кишенькова. Це інформація для батьків у вигляді міні-буклетів, своєрідний дайджест, тези для батьків із збірок, присвячених питанням виховання дітей. Перевага «кишенькової» бібліотечки – стислий, лаконічний виклад матеріалу, орієнтований на конкретну родину або розв'язання певної проблеми. Інколи міні-пам'яткою стають поради вузьких спеціалістів: вчителя-логопеда або практичного психолога («Способи відкрити дитині свою любов», «Чого ніколи не можна говорити дитині», «Дитячі заповіді для мам, тат, дідусів та бабусь», «Що робити, якщо... у вас конфліктна дитина, сором'язлива, неспокійна») або відповіді на запитання із «скриньки довіри», де батьки мають можливість залишити питання на хвилюючу їх тему.

Своєрідний діалог між родинами, батьками та педагогами відбувається у такій інтерактивній наочно-друкованій формі, як «Батьківське віконечко». Ідея запровадження пов'язана із необхідністю активізувати увагу батьків на стендову інформацію. Гаслом для подібної інтерактивної форми став заклик «Від батьків для батьків заради дітей».

У «Батьківських віконечках» розміщувалася: 1) інформація з досвіду сімейного виховання (наприклад: «Добрий вчинок моєї дитини», «Розв'язання конфліктної ситуації в сім'ї»); 2) результати обговорення актуальних питань взаємодії з дітьми у рамках «Дискусійної трибуни»; 3) рефлексивна оцінка подій, що відбуваються у дошкільній установі або вдома.

Співпраця родини і дошкільного закладу має ґрунтуватися на взаємоповазі та рівноправному партнерстві. Тому така форма роботи, як день батьківського самоврядування, стала для нас актуальною. У цей день батьки мають унікальну можливість побувати на місці вихователів і подивитися на життя дитячого садка «зсередини». Мета дня батьківського самоврядування: визначення спільних позицій

дошкільного навчального закладу і родини на ціннісні орієнтири у вихованні, розвитку і навчанні дітей; пошуки гармонії і взаємодії родини і ДНЗ.

Завдання, які ми ставили у процесі запровадження нової форми взаємодії з батьками, наступні:

1. Побудувати партнерські стосунки між родиною і дошкільним навчальним закладом в освітньо-виховному процесі.
2. Змодельовати і перевірити психолого-педагогічні умови гармонії виховних впливів з боку сім'ї і педагогічного колективу ДНЗ.
3. Розробити та апробувати систему засобів індивідуальної роботи (опосередкованої та неопосередкованої) педагогів із членами сімей з питань виховання самодостатньої дитячої особистості.
4. Визначити і проаналізувати фактори, що впливають на ефективність співпраці дошкільного навчального закладу і сім'ї.

Концепція проведення Дня батьківського самоврядування у нашому дошкільному закладі полягає в обов'язковому дотриманні трьох етапів:

- 1) підготовчий; 2) організаційний; 3) рефлексивний.

Після завершення запланованих заходів усі педагоги та батьки зібралися на підведення підсумків за круглим столом (рефлексивне коло). Батьки та вихователі ділилися враженнями від пережитого в цей день. Одні розповідали про роботу помічника вихователя, інші взагалі про роботу садочка в цілому, про важкість і складність професії вихователя. Але всі були єдиної думки – батькам потрібен такий день.

Нам була дуже цікава не лише думка батьків, але і враження наших вихованців від незвичайного для них дня, коли їх мама – вихователь. Усі діти раділи новим враженням, «свободі», а також можливості проявити себе. Діти, чий батьки були вихователями, з гордістю розповідали про свою маму. Уже наступного дня у «Батьківських віконечках» з'явилися роздуми та враження учасників дня батьківського самоврядування. Таким чином, батьки, які не брали участі у заході, мали змогу ознайомитися з усім, що відбувалося в той день.

Наступним кроком рефлексивного етапу стала методична нарада з вихователями: «Рефлексивний аналіз успішності проведення Дня батьківського

самоврядування. Визначення перспектив у саморозвитку, роботі з батьками, дітьми». Враховуючи усі зауваження та пропозиції, педагогами закладу було вирішено продовжувати практику проведення дня батьківського самоврядування з врахуванням таких аспектів: добирати нові форми і засоби адекватно до готовності батьків, змістити акценти пріоритетності навчальної діяльності на спілкування і розвиток дітей.

Традицією у вихователів старших груп стало проведення тематичних мініатюр, які певною мірою стали перехідною формою від звичайного регламентованого заняття і традиційного стилю взаємодії вихователя та дитини. Метою тематичних мініатюр є формування у дитини ціннісних орієнтацій, а також навчання думати, висловлювати власну думку та доводити її.

Тематичні мініатюри дають можливість залучати дітей до процесу спілкування, використовуючи ситуації, які відбуваються «тут і зараз». Особливу увагу педагог приділяє психологічному настрою дітей, емпатійним проявам та мотиваційним аспектам у діяльності, комунікативним та толерантним навичкам у процесі взаємодії. Місце проведення тематичної мініатюри може бути найрізноманітніше – група, парк, бібліотека, двір ДНЗ тощо.

Тематичні мініатюри тепер – найулюбленіше заняття дітей, їх батьків та вихователів. Вони допомагають побачити внутрішній світ дитини, розкрити її, зазирнути у дитячу душу. (Приклади: Добро, Лагідність, Вдячність, Взаємодопомога). Результатами спільних творчих мініатюр стали доробки: «Моя сім'я», «Казки про Добро, Любов та Красу», «Де живе Добро». Орієнтовний алгоритм проведення тематичної мініатюри має таку структуру:

1. Обмін думками, досвідом, роздумами у дружньому колі з певної тематики (проводиться в години ранкового прийому, під час спостереження, ранкової зустрічі, а також в будь-який «зручний» для цього момент, коли діти найбільш відкриті для спілкування)
2. Ознайомлення дітей з певною чеснотою людини (дитини) через бесіду, читання художньої літератури або різних ситуацій (діти вчаться самостійно відкривати те, чого не знали і що не можна побачити або доторкнутися (абстрактні поняття), вони міркують, сперечаються, доводять власну думку).

3. Обігрування конкретних ситуацій або інсценізація творів, які спрямовані на глибоке проживання тієї чи іншої теми, ситуації (робота у групах).
4. Творчій етап (малюнки, власні оповідки, творчі завдання для всієї родини).
5. Презентація власного досвіду дитини з теми або створення колективної роботи.

Висновок

Проведені спільні заходи внесли зміни у характер взаємоспілкування батьків і дітей: батьки по-новому заглибились у дитину, почали розуміти її неповторність і унікальність, набагато глибше стали сприймати її інтереси та потреби, зрозуміли, що у дітей теж можна навчитися слухати і чути, усвідомили рівень батьківської відповідальності за долю власної дитини, зрозуміли, що для дитини потрібно бути цікавою особистістю.

Завдяки співпраці науки і практичного досвіду ми маємо позитивні зрушення у характері взаємодії педагогів з батьками і дітьми.

Зокрема:

- 1) у научно-друкованих засобах відбулась зміна з пасивних форм сприймання інформації на активну пропаганду родинного досвіду, рефлексивний аналіз подій у сім'ях та дитсадку;
- 2) індивідуальні та групові форми роботи збагатилися акціями «Родинні читання», «Із рук в руки» (де пріоритетним став акцент на розумінні дорослим емоційної сфери дитини); а також такими діагностувальними формами, як інтерв'ю, автоінтерв'ю, самодіагностика, проєктивне та графічне опитування;
- 3) традиційні заходи набули полілогічного та інтерактивного характеру, що сприяло підвищенню рівня психолого-педагогічної просвіти батьків та покращенню взаємостосунків і взаєморозуміння між ДНЗ та родинами;
- 4) творчі проєкти стали більш тривалими у часі, спрямованими на вироблення спільних позицій і поглядів, сконцентрованими на вихованні у дітей і дорослих ціннісних орієнтацій у житті.

У перспективі ми плануємо:

- продовжувати пошук нових форм і засобів адекватно до готовності батьків;
- зміщувати акценти пріоритетності навчальної діяльності на спілкування і розвиток дітей;
- створити сайт ДНЗ спільно з батьками як ефективний засіб не тільки підняття іміджу дошкільної установи, а й джерела зміцнення спільних позицій на виховання дитини.

Під час співпраці з лабораторією психології дошкільника Інституту психології ім. Г.С.Костюка, зокрема, С.О.Ладивір, відкрилися нові аспекти у взаємодії з батьками наших вихованців. Вони набули інноваційного, більш глибокого та спрямованого змісту: виховання в ДОБРІ, ЛЮБОВІ та КРАСІ.

Література

1. Ігнатенко В. І. Батьківський клуб як форма взаємодії з батьками / Валентина Ігнатенко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2011. - № 11. – с. 44 – 50.
2. Ладивір С. О. Дитина пізнає світ / Світлана Ладивір // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2011. - № 10. – с. 23-29; № 11. – с. 15-25.
3. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспектива розвитку: Навчально-методичний посібник / Т. О. Піроженко. – Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 136 с.
4. Сидоренко Г. М., Карачун В. В. Традиційні та нові форми взаємодії з батьками дітей раннього віку / Ганна Сидоренко, Віра Карачун // Вихователь-методист дошкільного закладу.– 2009. - № 9. – с. 53-65.

ДОДАТКИ

План методичної роботи з педагогами

№	Форми роботи	Зміст роботи (назва заходу)	Термін
I.	Групові (колективні)	1. Постійно діючий семінар «Ціннісні орієнтири у вихованні дітей, педагогів, батьків» у рамках міського експериментального проекту за участю С.О.Ладивір	Жовтень 2013 Квітень 2014
		2. Звягельські діалоги між педагогами ДНЗ, батьками вихованців та С.О.Ладивір	Жовтень 2013 Квітень 2014
		3. Педагогічні ради «Психологія дитячої гри», «Формування у дітей дошкільного віку позитивних рис характеру і корекція небажаних проявів поведінки»	Листопад 2013 Березень 2014
		4. Семінар-практикум «Виховання самоповаги у дітей в дошкільному закладі та родині»	Жовтень 2013 Березень 2014
		5. Методичні тижні - Виховання – це мистецтво любити кожну дитину - Виховуємо в добрі, красі, любові	Листопад 2013 Лютий 2014
		6. Конкурс міні-проектів між групами - Як повернути книгу в життя сучасної дитини - Як стати другом дитині з так званої групи ризику	Грудень 2013 Квітень 2014
		7. Групові консультації • Організація спільної діяльності сім'ї та дошкільного закладу • Шляхи забезпечення самобутності і самоцінності дошкільного дитинства • Психолого-педагогічний супровід батьківства: зміст, форми та реалізація	Жовтень 2013 Листопад 2013 Грудень 2013

		<p>в сучасному ДНЗ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Особливості педагогічного керування процесом розвитку індивідуальності дошкільника • Структура проведення тематичних мініатюр • Способи гуманістичної спрямованості популярних сюжетно-рольових ігор дітей групи • Ділова гра як спосіб розвитку професійної рефлексії педагогів <p>8. Діагностування</p> <ul style="list-style-type: none"> - Опитувальник «Ефективні форми взаємодії ДНЗ та сім'ї» - Тест «Хто я як педагог?» (модифікований тест Куна) - Методика Дембо-Рубінштейн (модифікація А.М.Прихожан) «Визначення самооцінки» - Рефлексивна анкета «Уроки Добра, Краси, Любові» - Автоінтерв'ю «Рефлексія власних ціннісних орієнтацій» 	<p>Січень 2014</p> <p>Лютий 2014</p> <p>Березень 2014</p> <p>Квітень 2014</p> <p>Жовтень 2013</p> <p>Листопад 2013</p> <p>Січень 2013</p> <p>Березень 2014</p> <p>Квітень 2014</p>
II.	Індивідуальні	<p>1. Адресна допомога вихователям</p> <ul style="list-style-type: none"> - Відповіді на хвилюючі запитання - Проведення тематичних мініатюр - Особливості дитячої сюжетно-рольової гри - Як правильно провести рефлексивне інтерв'ю з малюком - Відмінності «кишенькової бібліотечки» від методичних збірок для батьків - Особливості проведення бліц-опитування «Батьківський барометр» <p>2. Індивідуальні консультації</p> <ul style="list-style-type: none"> - Співпраця з родиною – запорука успіху у вихованні дітей - Чим відрізняється змістове наповнення, структура і характер «батьківського куточка» і «батьківського віконечка»? - Як формувати в дітях абстрактні поняття? - Як забезпечити повноцінний розвиток 	<p>Протягом року</p> <p>Листопад 2013</p> <p>Грудень 2013</p> <p>Січень 2014</p> <p>Березень 2014</p> <p>Жовтень 2013</p> <p>Листопад 2013</p> <p>Грудень 2013</p> <p>Січень</p>

		<p>особистісного потенціалу кожної дитини</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вплив казки на формування особистості дитини: моральний аспект - Від екології рідної природи до екології дитячої душі - Гармонія впливу на дитину <p>3. Бесіди</p> <ul style="list-style-type: none"> - Коли дитячий досвід стає осмисленою реальністю? - У чому полягають причини недостатнього рівня соціальної зрілості дітей старшого дошкільного віку - Джерела дитячої активності - Розкутість – сучасність чи вседозволеність? - Дитина в соціумі - Яким має бути розвивальний простір для дитини? - У чому полягає система впливів на дитину? 	<p>2014 Лютий 2014 Березень 2014 Квітень 2014</p> <p>Жовтень 2013 Листопад 2013</p> <p>Грудень 2013 Січень 2014 Лютий 2014 Березень 2014 Квітень 2014</p>
2.	Наочно-друковані	<p>1. Матеріал у методичному куточку в методичному кабінеті</p> <p><i>Рубрика «Методичний компас»:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Формування позитивної «Я» - концепції у дошкільника. • Організація спільної діяльності сім'ї та дошкільного закладу • Розмови вихователя з дітьми в повсякденному житті <p><i>Рубрика «Методичний супутник»</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Пам'ятка вихователю щодо особистісно орієнтованого підходу до дитини - Основні психологічні вимоги щодо становлення і розвитку особистості - Виховуючи всіх, виховуємо кожного <p><i>Рубрика «Методичне віконечко»</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Емоційне благополуччя дітей та дорослих як критерій якості освіти - Здійснення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в освітньому 	<p>Жовтень 2013 Січень 2014 Березень 2014</p> <p>Листопад 2013</p> <p>Грудень Лютий</p> <p>Грудень 2013 Квітень 2014</p>

	<p>процесі ДНЗ</p> <p><i>Рубрика «Професійні родзинки»</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Діагностика і корекція невпевненості у дітей - Забезпечення емоційного комфорту для малюків - Індивідуальні особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку <p><i>Рубрика «Кошик порад»</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Чи знаєте ви, що таке емоційний інтелект? - Духовні принципи - У чому ключ до щастя і здоров'я? <p>2. Тематика міні-виставок та оглядів у методкабінеті</p> <ul style="list-style-type: none"> • Радимо прочитати... • Методичний дайжест <ul style="list-style-type: none"> - Виховання у любові, красі, добрі - Усе починається із сім'ї • Авторська поличка «Дитина замовляє розвиток» (статті С.О.Ладивір) • Методичний парадиз «Радість розвитку» • Тематичні виставки методичних збірок: <ul style="list-style-type: none"> - Взаємодія ДНЗ і родини - Проектна діяльність в освітніх закладах - Гуманістичне виховання дітей <p>3. Пам'ятки (збірки, «шпаргалки», нотатки педагогам)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Як пояснити дітям, що таке добро? • Виховуємо дитину власним прикладом добра та любові • Книга в житті дитини • Допоможіть дитині стати читачем • Особливості створення предметно-розвивального середовища в групі у рамках проекту • Роль естетичного виховання у становленні 	<p>Січень 2014</p> <p>Березень 2014</p> <p>Квітень 2014</p> <p>Жовтень 2013</p> <p>Грудень 2014</p> <p>Квітень 2014</p> <p>Протягом року</p> <p>Листопад 2013</p> <p>Грудень 2013</p> <p>Жовтень 2013</p> <p>Січень 2014</p> <p>Жовтень</p> <p>Січень</p> <p>Березень</p>
--	---	---

	особистості - Нові акценти у взаємодії ДНЗ з батьками	
--	--	--

План методичної роботи з батьками

№	Форми роботи	Зміст роботи (назва заходу)	Термін
1.	Наочно-друковані (батьківський куточок «Від педагогів для батьків»)	<p>1. Поради та рекомендації</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не запізнитися з добротою - Формування позитивної «Я» концепції у дошкільника - Книга в житті дитини - Допоможіть дитині стати читачем - Створення предметно-розвивального середовища вдома - Роль естетичного виховання у становленні особистості <p>2. Тематичні ширми</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гра в житті вашої дитини - Виховуємо дитину добром - Батьківські директиви - Родинні читання: відновимо добру традицію - Роль батька у вихованні дитини - Як навчити любити природу <p>3. Кишенькова бібліотечка</p> <ul style="list-style-type: none"> - Як пояснити, що таке добро? - Як виховати дитину доброю і чуйною? - Як виховати маленького читача - Дитяча книга в родині - Батьківські директиви як прояв помилок сімейного виховання - Десять кроків, щоб стати кращими батьками - Десять золотих правил виховання щасливих дітей 	<p>Жовтень 2013 Грудень 2013</p> <p>Січень 2014 Лютий 2014 Березень 2014</p> <p>Квітень 2014</p> <p>Листопад 2013 Грудень 2013 Січень 2014 Лютий 2014</p> <p>Березень 2014 Квітень 2014</p> <p>Жовтень 2013 Листопад 2013 Грудень 2013 Січень 2014 Лютий 2014</p> <p>Березень 2014 Квітень 2014</p>
2.	Індивідуальні	<p>1. Адресна допомога</p> <ul style="list-style-type: none"> - Діти – непослухи. Що робити? - Чому виникають дитячі капризи і як їх позбутися? - Шляхи до серця дитини - Психологічна компетентність батьків - Психологічний комфорт як передумова 	<p>Жовтень Жовтень</p> <p>Листопад Листопад Грудень</p>

		<p>морального становлення особистості</p> <ul style="list-style-type: none"> - Як виховується співчуття? - Причини афективних проявів поведінки дитини - Виховання – майстерність любити дитини - Чи знаємо ми свою дитину? - Що стоїть за вередуванням, впертістю, агресивними сплесками? - Як оберігати власне «Я» дитини? <p>2. Індивідуальні консультації</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як знайомити дитину з абстрактними поняттями 2. Як запобігти формуванню заниженої самооцінки дитини? 3. Як провести вихідні дні? 4. Як грається дитина вдома? 5. Що краще для дитини: "домашнє виховання" чи "дитячий садок"? 6. Що дивляться ваші діти? 7. Привчаємо до порядку <p>3. Анкетування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дозвілля моєї дитини 2. Батьки і діти 3. Які ви батьки? 4. Дітей виховують батьки, а батьків? 5. Про дитину і садок 6. Сімейні читання та значення книги у житті родини 7. Для вас, татусі 8. «Емоційна взаємодія мами та дитини» 9. «Для мене дитячий садок це...» 10. Рефлексивне анкетування «Уроки Добра, Краси, Любові» <p>4. Відвідування та вивчення умов сімейного виховання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічна обстановка в родині 2. Повні та неповні сім'ї 	<p>Грудень Січень</p> <p>Лютий</p> <p>Березень Березень</p> <p>Квітень</p> <p>Жовтень</p> <p>Листопад</p> <p>Грудень Січень Лютий</p> <p>Березень Квітень</p> <p>Жовтень Жовтень Листопад Листопад Грудень Січень</p> <p>Лютий Березень</p> <p>Квітень Квітень</p>
3.	Групові (колективні)	<p>1. Звягельські діалоги: зустріч батьків з С.О.Ладивір «Ціннісні орієнтири у вихованні дітей»</p>	<p>Жовтень 2013, Квітень 2014</p>

		<p>2. Батьківські збори</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Почуйте серцем голос вашої дитини» (за участю С.В. Ладивір) 2. Засоби гармонізації взаємодії учасників навчально-виховного процесу у сучасному дошкільному закладі. <p>3. День батьківського самоврядування</p> <p>4. Дні відкритих дверей</p> <p>5. Заняття-тренінги</p> <p>6. Групові консультації</p> <ul style="list-style-type: none"> - Який вплив на дитину має психологічна обстановка в родині? - Виховуємо любов'ю, красою, добром - Прищеплення дітям якості Любові, Добра, Краси. - Як знайти гармонію дитячої душі? - 33 способи як виховати хорошу дитини - Які зміни відбуваються у психіці старшого дошкільника? - Ваша дитина йде до школи - Вплив ЗМІ на розвиток дитини – дошкільника. - Як уникнути помилок у вихованні та налагодженні довірливих стосунків з дитиною? - Алгоритм впровадження гуманно-особистісного підходу до дитини - Співтворчість педагогів як умова розвитку особистісного потенціалу дитини. 	<p>Жовтень 2013</p> <p>Березень 2014</p> <p>Квітень 2014</p> <p>Листопад 2013, Січень 2014, Квітень 2014</p> <p>Грудень 2013, Березень 2014</p> <p>Жовтень</p> <p>Жовтень Листопад</p> <p>Листопад Грудень Грудень</p> <p>Січень Лютий</p> <p>Березень</p> <p>Березень</p> <p>Квітень</p>
4.	Творчі	<p>1. Батьківське віконечко для батьків (досвід, роздуми, враження, цікавинки)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Моя родина, познайомтесь! 2. Виховуємо дитину добром 3. Виховання дитини в добрі, любові та красі 4. Книга в подарунок на День народження 	<p>Листопад</p> <p>Листопад</p> <p>Грудень</p> <p>Грудень</p>

	5. Читаємо дитині казку на ніч 6. Прививаємо у дитини любов до книг 7. Краса-це те, що приємно і подобається усім 8. Як ми готуємося до школи	Січень Лютий Березень Квітень
	2. Творчі (домашні) завдання для співпраці батьків із дітьми 1. Виставка сімейних газет «Відпочиваємо всією родиною» 2. Милування красою природи: «День осінніх квітів» (конкурс квіткових ікебан) 3. Складання авторської казки «У світі Добра, Любові та Краси» 4. Лист до Миколая + акція милосердя «Миколай про тебе не забуде» 5. Новорічна іграшка своїми руками 6. Виставка малюнків «Новорічна казка» 7. Годівничка своїми руками 8. «Добрі вчинки моєї родини» 9. Виставка «Родинна пасхальна писанка» (з покидькового матеріалу)	Жовтень Жовтень Листопад Грудень Грудень Січень Січень Лютий, Березень Квітень

Алгоритм проведення тематичної мініатюри

- Обмін думками, досвідом, роздумами у дружньому колі з певної тематики (проводиться в години ранкового прийому, під час спостереження, ранкової зустрічі, а також в будь-який «зручний» для цього момент, коли діти найбільш відкриті для спілкування)
- Ознайомлення дітей з певною чеснотою людини (дитини) через бесіду, читання художньої літератури або різних ситуацій (діти вчаться самостійно відкривати те, чого не знали і що не можна побачити або доторкнутися (абстрактні поняття), вони міркують, сперечаються, доводять власну думку).
- Обігрування конкретних ситуацій або інсценізація творів, які спрямовані на глибоке проживання тієї чи іншої теми, ситуації (робота у групах).
- Творчий етап (малюнки, власні оповідки, творчі завдання для всієї родини).
- Презентація власного досвіду дитини з теми або створення колективної роботи.

Алгоритм проведення тематичної мініатюри «Доброта»

Мета: розширити знання дітей про поняття «добро, добра людина», виховувати почуття доброти до ближнього.

- Де живе добро? (роздуми дітей)
- Гра «Добрий дощик» (кожна дитина-дощова краплинка розповідає, яку добру справу вона зробила: я розвесела дітей, я полила квітку...)

3. Читання казки А.Нейолова «Дарма жодна справа не пропадає» (своє ставлення до героїв казки, запитання та завдання до казки)
4. Малювання «дерева доброти» (на дереві має бути стільки плодів, скільки добрих людей у своєму житті діти згадають)
5. Презентація свого «Дерева доброти».
6. Домашнє завдання (разом з батьками посадити у горщик для квітів насінину та спостерігати, як з'являються перші зелені паростки)

Алгоритм проведення тематичної мініатюри «Моя сім'я»

Мета: поглибити та закріпити знання про сім'ю, її склад, взаємини між членами родини. Виховувати шанобливе турботливе ставлення до своєї родини.

1. «Хто мене любить» (діти називають членів сім'ї, розповідають, хто його любить, називають імена членів родини)
2. Гра «Скажи лагідно про своїх рідних»
3. Читання оповідання «Печиво» В.Осєєва
4. Малювання «Моя сім'я».
5. Фотоколаж «Моя сім'я»

Тематична мініатюра: «Моя сім'я»

Мета: поглибити та закріпити знання про сім'ю, її склад, взаємини між членами родини. Виховувати шанобливе турботливе ставлення до своєї родини.

Завдання: намалювати свою сім'ю.

Дата: 31.10.13р.

Аналіз малюнків дітей за методикою Халса і Херріса «Малюнок сім'ї»

Всього робіт: 18, з них 12 дівчаток і 6 хлопчиків

Єва О.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама, яку вона тримає за руку (сильний зв'язок) і сестра (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності, крім мами, вона зображена великою (занадто вимоглива, чи надмірно опікує дитину). На обличчі в усіх посмішка (позитивне відношення), але у тата великий рот зеленого кольору (часто кричить на дитину). Дуже гарно, деталізовано намалювала маму (найбільш улюблений член родини). Родину намалювала всю.

Вероніка Д.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато якій тримає її за плече (сильний зв'язок), мама (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур мами й тата відповідає дійсності. Себе намалювала більшою за розміром (прагне до лідерства в родині). Усі усміхнені (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала маму й тата (любить обох однаково).

Родина намальована не повністю, на малюнку немає старшої сестри (пов'язано з конкурентністю у стосунках).

Максим З.

На малюнку дві пари фігур, мама з татом і дитина з братом (діти в родині живуть окремим від батьків життям). Поряд з дитиною тато і брат (найбільша близькість,

проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності, крім старшого брата, він менший від самої дитини (конкурентні відносини). Усі посміхаються (позитивне відношення). Більш деталізовано намалював тата (найбільш улюблений член родини). Родину намалював всю.

Ліза Л.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мати й батько (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур мами й тата відповідає дійсності, себе намалювала більшою за розміром (прагне до лідерства в родині). На обличчі у всіх посмішка (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала маму й тата (любить обох однаково). Родину намалювала всю.

Діана Д.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тільки тато, вони тримаються за руки (сильний зв'язок). Розмір фігур відповідає дійсності. Вся родина посміхається (позитивне ставлення). Родина намальована не повністю, на малюнку немає самої меншої сестри яка нещодавно народилася (пов'язано з конкурентністю відносин).

Тетяна К.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тільки старша сестра, яка тримає дитину за руку (сильний зв'язок). Розмір фігур не відповідає дійсності, діти більше за батьків (прагнуть до лідерства в родині). На обличчі у всіх посмішка (позитивне ставлення). Родину намалювала всю.

Віка К.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато з яким вона тримається за руки (сильний зв'язок). Розмір фігур відповідає дійсності. Вся родина посміхається (позитивне ставлення). Родину намалювала всю.

Діана Б.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато якого вона тримає за руку обома руками (сильний зв'язок), з другого боку мама (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур не відповідає дійсності, старша сестра намальована дуже маленькою (конкурентні відносини, має малу значимість у родині). Посміхаються тільки тато й дитина (позитивні відносини), у мами і сестри немає обличчя (двоїсте відношення). У тата одна рука піднята до гори (може свідчити про агресивність стосовно дитини). Деталізовано намалювала тата (найбільш улюблений член родини). Родину намалювала всю.

Софія О.

Поряд з дитиною тато й мама яких вона тримає за руки (сильний зв'язок, близькі однаково). Розмір фігур відповідає дійсності. На обличчі у всіх посмішка (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала маму й тата (любить обох однаково). Родину намалювала всю.

Настя Щ.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама, яка тримає дитину за руку (сильний зв'язок). Розмір фігур відповідає дійсності. Вся родина посміхається (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала маму й тата (любить обох однаково). Родина намальована не повністю, на малюнку немає старшої сестри (пов'язано з конкурентністю відносин).

Мирослав П.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама й тато (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності, крім мами, вона зображена великою (занадто вимоглива, чи надмірно опікує дитину). Вся родина усміхнена (позитивне ставлення). У тата й мами підняти руки до гори (може свідчити про агресивність стосовно дитини). Деталізовано намалював маму (найбільш улюблений член родини). Родину намалював не всю, немає старшого брата (пов'язано з конкурентністю відносин).

Сашко М.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама й тато (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур не відповідає дійсності, тата намальовано великим (занадто вимогливий, чи надмірно опікує дитину), мама намальована меншою за всіх(має малу значимість у родині). Вся родина усміхнена (позитивне ставлення). Родину намалював не всю, немає старшої сестри (пов'язано з конкурентністю відносин).

Владислав К.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато й сестра (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності. Тато й мама усміхнені (позитивне ставлення). У тата й мами піднята одна рука до гори (може свідчити про агресивність стосовно дитини). Деталізовано намалював тата (найбільш улюблений член родини). Родину намалював всю.

Каріна Ч.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама й тато (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності. Вся родина посміхається (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала маму (найбільш улюблений член родини). Родина намальована не повністю, на малюнку немає старшого брата, і менших брата і сестри(пов'язано з конкурентністю відносин).

Дмитро Г.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності. Вся родина усміхнена (позитивне ставлення). Деталізовано намалював маму (найбільш улюблений член родини). Родину намалював всю.

Артем З.

На малюнку мама з татом окремо від дитини (дитина в родині живе окремим від батьків життям). Ближче до дитини - мама (проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності, крім тата, він великий (занадто вимогливий). Посміхається тато й мама (позитивне ставлення). У тата одна рука піднята до гори (може свідчити про агресивність стосовно дитини). Більш деталізовано намалював тата (найбільш улюблений член родини). Родину намалював всю.

Аня П.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною тато, вони тримаються за руки (сильний зв'язок), мама (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності. На обличчі у всіх

посмішка (позитивне ставлення). Деталізовано намалювала всіх членів родини (любить всіх однаково). Родину намалювала всю.

Крістіна Г.

Інтервали між фігурами відповідають близькості відносин. Поряд з дитиною мама, вони тримаються за руки (сильний зв'язок), старша сестра (найбільша близькість, проводять більшість часу разом). Розмір фігур відповідає дійсності крім мами, вона намальована великою (занадто вимоглива, чи надмірно опікує дитину). На обличчі у всіх посмішка (позитивне ставлення). У старшої сестри перебільшені кісті руки і підняті до гори (може свідчити про агресивність стосовно дитини). Деталізовано намалювала всіх членів родини (любить всіх однаково). Родину намалювала всю.

Аналіз дитячих малюнків показав, що:

Малюнки дівчат (12):

Поряд з мамою – 3 дівчинки (найбільша близькість, проводять більшість часу разом)

Поряд з татом – 3 дівчат (найбільша близькість, проводять більшість часу разом, але 1 дитина, агресія з боку тата).

Між батьками – 5 дівчинки

На одному малюнку всі члени родини розташовані близько один до одного. Дитина поряд із своєю старшою сестрою.

Малюнки хлопців (6):

Поряд з мамою – немає

Поряд з татом – 2 хлопця (1 дитина – агресія від тата і мами)

Між батьками – 2 хлопців (1 дитина – агресія від мами і тата)

Окремо від батьків – 2 хлопців (1 близькій з братом)

Отже, більшість дівчат знаходяться в близьких стосунках з обома батьками. Однакова кількість з татом або мамою.

Окремо від батьків не знаходиться жодна дівчина. Одна дитина відчуває татову агресію. На відміну від дівчат, жоден хлопчик не намалював себе поряд з мамою. На жаль, два хлопчики взагалі відчувають себе окремо від батьків. Приємно, що близькими для дитини є їх сестри та брати.

Результати анкетувань, опитувальників та діагностичних тестів

Автоінтерв'ю «Рефлексія власних ціннісних орієнтацій»

Опитано – 9 педагогів ДНЗ №1

1. Чи вмію я любити? Чим можу довести?

- Так! Обожаю дітей, люблю свою роботу і щодня із задоволенням поспішаю на роботу.
- Так.
- Вмію.
- Люблю свою родину.
- Я – людина, а людині потрібно любити. І я люблю чоловіка, синів, рідних і ще багато кого.
- Вмію. Це не потребує доведення.
- Так. Люблю свою сім'ю, дітей, свого чоловіка, роботу, природу, музику і багато ін.

- Так. Я віддана сім'ї і бачу результат.
- Так, вчинками, поведінкою, відношенням.

2. Чи здатна я бачити красу? У чому?

- Так! У навколишньому світі, у всьому музичному мистецтві, в дитячих рухах.
- Так. Красу бачу і в маленькій букарці, і могутній природі, у всьому, що мене оточує.
- Здатна. Тому що я чуйна, добродушна.
- Прекрасне природи.
- Краса є в усьому, її просто треба захотіти побачити, сильно, а хто хоче побачити, той побачить.
- Так, у навколишньому світі, у душах інших.
- Краса є як в природі, мистецтві, так і людях (зовнішність, душа, вчинки).
- У своїх вихованцях, природі.
- Я бачу красу в природі, в поведінці людини, зовнішність.

3. Що означає для мене «праця душі»?

- Це відчуття позитивних і негативних емоцій.
- Любов, співпереживання.
- Робота, на яку йдемо, як на свято.
- Це те, що приносить задоволення лише для мене.
- Коли душа відчуває, співпереживає, болить.
- Це те, що роблю із задоволенням, що приносить мені насолоду, і це хочеться робити ще і ще.
- Це працювати за покликом.
- Праця над своєю особистістю.

4. Доброта – вроджена якість чи набута? А як у мене?

- Набута якість (3).
- Набута і вроджена (40% вроджена, 60% набута) (2)
- Вроджена, як на мене (з дитинства) (2).
- Думаю, що вроджена, хоч в процесі життя може укріплятися або навпаки. Я – добра людина.

5. У чому полягає, на мою думку, «зробити добро іншому»?

- Не заважати, не робити шкоди, допомогти слабкому, визволити когось із біди.
- Добро можна зробити і посмішкою, і якимось вчинком.
- Допомогти в складній ситуації.
- Допомогти іншому і не чекати вдячності від тієї людини, якій допомогла.
- Допомогти, порадити, а іноді не заважати.
- Допомогти в чомусь, а взамін не чекати нічого (не вимагати).
- Допомогти в тяжку хвилину.
- Коли людина йде назустріч, допомагає, підтримує в тяжку хвилину.

6. Що я особисто роблю для того, щоб любові навколо стало більше?

- Творю добро.
- Намагаюся любити все навкруги.
- Дарую свою любов.
- Поважаю людей.
- Люблю сама, і спонукаю оточуючих до любові.
- Люблю своїх рідних, вчу їх любити і бачити красу.
- Сама люблю і допомагаю любити, вчу дітей любити.
- Працюю з дітьми.
- Більше усміхатися, робити добрі вчинки, вибачати, не тримати в собі зло.

7. Якщо краса врятує Світ, то якою красою я це можу зробити?

- Душевною красою (3).
- Краса природи.
- Краса жінки, бо я жінка.
- Красою зовнішності і красою вчинків.
- Прищеплювати любов до краси з дитинства.
- Добрими справами, щирістю, чуйністю, порядністю, добротою.

8. Любов і доброта роблять людину беззахисною та уразливою? Що я думаю з цього приводу?

- Роблять мене впевненішою. Надихають на творчість, самореалізацію, на подвиги...
- Ні. Вони роблять сильнішою.
- «Довіряй, але перевіряй».
- Не завжди, якщо людина любить, то вона сильніша, впевненіша.
- Так.
- Любов і доброта роблять людину сильною, красивою і благородною, і дуже рідко навпаки.
- Ні. Любов і доброта роблять людину щасливою.
- Я думаю, добро завжди перемагає зло.

9. Де живе доброта?

- У серці, в розумі, у людських стосунках.
- У серці, в душі (2).
- У серці (4).
- У дітях.
- У моїй групі, дома.
- У душі.

10. Ціннісними орієнтаціями, що маю, я завдячую кому (чому)?

- Собі, оточуючому мене світові.
- Найпершим – мамі, оточуючим і природі.
- Мамі.

- Своїм улюбленим батькам.
- Батькам, всім, хто мене оточує.
- Своїй мамі, своїй дитині, чоловікові, друзям.
- Батьки, школа, сім'я і колектив, у якому працюю, оточуючі люди.
- Добрим людям, сім'ї, колективу.
- Своїй бабусі, мамі.

Результати рефлексивної анкети «Уроки Любові, Краси, Добра»
Опитано – 9 педагогів ДНЗ №1

1. Які Уроки Любові, Краси, Добра Ви винесли з дитинства і запам'ятали на все життя?

- Треба любити та оберігати ближнього. Треба гарно одягатися та прикрашати свою оселю.
- Потрібно бути добрим, усміхненим до оточуючих.
- Потрібно любити, співпереживати, бути щирим та вірним
- Поводження моїх батьків між собою
- Уроки навчання в музичній школі
- Святкування Великодня
- Усьому доброму мене навчила моя мама, старша сестра, дуже хороші вчителі

2. У вигляді якого символу Ви зобразите:

- Любов – серце (10), квітка орхідеї,
- Красу – квітки (8), схід сонця, веселка, людина, весна
- Добро – янгол, серце з крилами, сонце (4), жук-сонечко, вулик із бджолами, рука, квіти в серці, у вигляді аплікації

3. Який літературний (музичний, образотворчий) твір для Вас найяскравіше розкриває поняття

- Любові – Шекспір «Ромео і Джульєтта» (2); «Анжеліка і Король»; «Серце матері», пісня «Історія кохання» Ф.Лея; «Лебедине озеро» П.Чайковського; Дюймовочка, «Віднесені вітром»
- Краси – Мона Ліза Леонардо да Вінчі (2); «Осінь», «У лісі» Шишкіна; «Пори року» П.Чайковського; «К Элизе» Бетховена
- Добра – Ю.Ярмиш «Добре серце», Ю.Збанацький «Між добрими людьми», казки (2), дитяча пісня «Что такое доброта?», «Серце матері», Попелюшка.

4. Закінчить речення:

- Здатність любити – це:
 - поважати і оберігати
 - цінувати і поважати
 - вміння розуміти
 - вміння відповідати на почуте
 - цілком природне почуття

- відчувати серце
- вміння співпереживати, відчувати
- піклуватися, подобатися, цінити, довіряти
- віддавати всю себе коханій людині
- бачити добрих людей біля себе
- Уміння бачити красу означає
 - бачити щось яскраве, неповторне
 - відчуття прекрасного
 - звертати увагу на Світ і його бачити
 - дуже корисна та приємна справа
 - людина живе в гармонії з природою.
 - милуватися та захоплюватися
 - любити ближніх
 - помічати дрібні її елементи
 - побачити красиве навіть у потворному
 - те, що оточує нас навкруги
- Робити добро – це
 - не робити нічого поганого
 - робити те, за що тобі можуть подякувати
 - спонукати інших до добра
 - творити прекрасне
 - допомагати, підтримувати, вчити
 - думати про когось, любити все, що тебе оточує
 - безкорисна допомога
 - допомагати іншим безкорисно
 - допомогти людині в тяжку хвилину

5. *Укажіть «продукти»*

- Любові – полуниця (2), хліб, діти (4), люди, мистецтво, книги, одяг, природа; вірність
- Краси – ківі, малина, торт, мистецтво (2); діти, люди, оточуючий нас світ; захоплення; кіно, музика, театр;
- Добра – персик (2), морозиво, вчинки (2), добрі справи; людські стосунки; щедрість

6. *Обґрунтуйте необхідність формування у дитини*

- Любові –
 - щоб оберігала найдорожчу для себе людину
 - щоб вміти любити
 - любов до ближніх
 - щоб не бути егоїстом
 - без любові немає краси і добра
- Краси –
 - щоб бережно ставилася до усього прекрасного
 - щоб нікому не нашкодити
 - відчуття тонкості в навколишньому
 - вміти бачити красиве

- краса врятує світ
- Добра –
 - щоб поважала дорослих та однолітків
 - щоб бути добрим
 - щоб Світ став кращим
 - дарувати добро іншим
 - це дуже важлива якість для життєвих стосунків.

7. Який із перерахованих методів є, на Вашу думку, найефективнішим у формуванні ціннісних орієнтацій у дитини дошкільного віку?

- приклад поведінки дорослих (10);
- практичне залучення дитини до виконання конкретних правил поведінки (5);
- показ, пояснення, роз'яснення (4);
- оволодіння моральними нормами у спільній діяльності (4);
- створення ситуацій морального вибору (1);
- навіювання моральних норм і правил (1);
- оцінка поведінки, вчинків дитини (1).

8. Назвіть 5-8 слів (словосполучень), які, на Вашу думку, є відображенням високого ступеня любові

- доброта, щирість, порядність, чуйність
- люблячий, найлюб'язніший, люб'язний, улюблений, любимий
- гідність, доброта, повага, щирість
- жити ради когось, взаєморозуміння, відчувати того, кого кохаєш, доповнювати
- «любви все возрасты покорны»
- відчуття, захоплення, щирість, співпереживання, ніжність, підтримка, спілкування
- відданість людині, довіра та підтримка, щирість та відкритість
- віддавай себе, жити заради..., розуміти з півслова, відчувати серцем, жертвувати собою, доповнювати
- допомогти в тяжку хвилину, любити ближніх.

9. Згадайте і «опустіть» у власну торбинку добрих справ 3-5 найвизначніших за все Ваше життя.

- Врятувала каченя. Перевела бабусю через дорогу
- У дитинстві врятувала гусеня від кішки. Врятувала дитину від нещасного випадку і т.д.
- Допомога батькам, дітям. Поділитися з сусідами. Допомога жінці, яка благала про допомогу.
- Стала мамою, виховую дітей в ДНЗ, люблю, живу, допомагаю
- Народила двох дітей. Виховую чужих дітей. Врятувала життя 15-річному хлопчику. Допомагала доглядати онкохвору сусідку
- Обрала професію педагога і працюю з дітками, творю добро з 1979 року

- Посадила дерево. Народила двох дітей. Доглядала тата важкохворого. Виховую дітей.

10. Як Ви розумієте рядки Т.Г.Шевченка «Раз добром зігрите серце повік не схолоне»?

- Якщо людина виросла в любові – то вона вміє любити
- Якщо один раз добро зробили, то ніколи не забудуть
- Коли відчували і робили добро, то хочеться робити його і надалі
- Та людина, якій ви зробили добро, вона його не повинна забути
- Добра справа запам'ятається на все життя
- Один паз зробити добро, тоді людина буде прагнути ще робити добро
- Якщо людина відчула добро, то вона намагатиметься зробити добре і іншим
- Якщо людина покаже своїм вчинком добре, то інша людина це оцінить
- Добро пам'ятається все життя
- Людині раз зробити добре – вона пам'ятатиме довго. Людей, які мені раз робили добро, я ніколи не забуду
- Потрібно робити добро людям, вони пам'ятимуть це.

Результати рефлексивної анкети «Уроки Любові, Краси, Добра»

Опитано – 22 батька ДНЗ №1

11. Які Уроки Любові, Краси, Добра Ви винесли з дитинства і запам'ятали на все життя?

- Ми з батьками багато мандрували по країні, їздили на море, ходили в ліс по гриби, рибалили
- Поведінка батьків по відношенню до інших та оточуючих
- Любов до батьків (6)
- Мама вчила доброти до людей
- Доглядання за клумбами, відносини з мамою
- Любов батьків до мене, краса природи(2)
- Батьки навчили поважати і любити інших
- Всіх поважати і любити
- Зустріч з ветеранами війни
- Навчальні уроки з природознавства і літератури
- Не залишати нікого і ніколи в біді
- Любов до рідного краю (2)
- Образ тата, мами, бабусі і дідуся. Спілкування з батьківщиною мами: ліс, річка, домашні тварини
- Похід в цирк, зоопарк, читання книжок

12. У вигляді якого символу Ви зобразите:

- Любов – серце (18), обручка, квіти, турбота, посмішка
- Красу – квітки (15), захід сонця, веселка, природа(2), поцілунок
- Добро - смайлик, зерна пшениці, природа, руки, хліб(2), сонце(3), серце, тепло, квітка, руки(3), радість

13. Який літературний (музичний, образотворчий) твір для Вас найяскравіше розкриває поняття

- Любові – Твори Л.Українки, Майстер і Маргарита(1), пісня, Ромео і Джульєтта(5), Війна і мир, мультфільми, Діти капітана Гранта, Лісова пісня (2), вірші, романс, мама для мамонтенка,
- Краси – Музи Вівальді(1), Брамса, Ромео і Джульєтта, кіно, Леся Українка, «Лісова пісня»(1), мистецтво, Попелюшка, Ніч яка місячна , зоряна, ясна(1), пісня, ода, краса дерева весною, Лебедино озеро, Садок вишневий коло хати
- Добра – Шевченко(1), Алі паруса, поема, пісня «Бджілка», «Батько Горіол», казки(1), голуб, баллада, герой Лунтік, Кот Леопольд

14. Закінчить речення:

- Здатність любити – це:
 - Зробити світ і себе щасливими,
 - головна риса характеру
 - Здати знаходити в щасті інших своє власне
 - Бути чуйним і доброзичливим
 - Гармонія
 - Мати дітей
 - Повага і розуміння
 - Дар , духовна велич
 - Дружня атмосфера
 - Проявляти почуття до ближнього
 - Віддати життя за кохану
 - Тепло і турбота
 - Співчувати, прощати, допомагати
 - Любити
 - Робити добро
 - Жити життям коханої людини
 - Покликання душі
 - Найширше почуття що є у людини
 - Любити за якийсь хороший вчинок
 - Вміння пробачати
 - Співпереживання
- Уміння бачити красу означає
 - Захоплювати ся музикою літературою і природою
 - Наявність у людини чогось щирого
 - Бути щасливою людиною(1)
 - Хороший настрій(1)
 - Уміння жити
 - Бачити світ іншими очима
 - Високий духовний розвиток людини
 - Бачити красу (7)
 - Намагатися бути красивим
 - Романтизм

- Виховання прекрасного
 - Вміння аналізувати
 - Радіти кожному листочку, комахці
- Робити добро – це
 - допомогти людям(2)
 - хороша корисна справа, яка не зроблена заради власної вигоди
 - найкраща якість людини(1)
 - щось приємне
 - любити
 - виховання
 - допомагати людям похилого віку, хворим людям
 - робити добрі справи та отримувати від цього задоволення (2)
 - не робити зла
 - бути людяним
 - допомагати ближнім (3)
 - проявляти повагу до людини (3)
 - піклуватися про рідних(2)
 - допомагати не очікуючи за це дяки

15. Укажіть «продукти»

Любові – серце(1) сім'я(1), діти(12), суніці, ласка матері до дитини, поцілунки, обійми, персик, яблуко, цукерки, повага(1), ягоди

Краси – природа (5), одяг(2), риба, квіти(5), творіння мистецтва(2), картини, наші діти, зовнішність, косметика(2), посмішка, помідор, торт, жінка, комплімент, яблуко, одягатися красиво, модно в будь-якому віці, внутрішнє задоволення тим що тебе оточує,

Добра –душа, самоповага, шоколад (3), казки, благодійні вчинки, наші діти, характер, хліб, повага до всіх оточуючих, душа , вчинки, мама, вдячність, вчити дітей, картопля, яблуко, калина

16. Обґрунтуйте необхідність формування у дитини

- Любові
 - дитина повинна розуміти що вона кохана,
 - повага, добро
 - порядність
 - щоб вирости хорошою людиною
 - для легкого спілкування з світом
 - любов повернеться до тебе добром і любов'ю
 - для щирості і доброті
 - для формування особистості
 - щоб бути позитивною людиною
 - необхідно для зростання повноцінної людини
 - потрібно любити своїх батьків та родину (2)
 - поважати ближнього
 - щоб вміла не тільки приймати і й віддавати

- Краси –
 - щоб бережно ставилася до усього прекрасного(2)
 - любити природу(2)
 - кругозір
 - бачити прекрасне
 - дитина повинна розуміти що її оточує
 - для формування смаку, краси, естетики
 - щоб бути позитивною людиною
 - для формування поняття культури
 - необхідно для зростання повноцінної людини
 - краса до навколишнього середовища
 - необхідність охайно виглядати(2)
- Добра –
 - щоб поважала дорослих та однолітків
 - розуміти вчинки, які вона робить
 - взаємоповага
 - щоб вирости хорошою людиною
 - щоб розуміти і підтримувати людей
 - зникне зло
 - для моральної самооцінки
 - необхідно для зростання повноцінної людини
 - щоб дитина робила добро пол. відношенню до інших (4)

Без цих понять людина виростає жорстока, ненависна, зла до всіх і вся, в першу чергу до себе і своїх близьких.

Ці риси формують у дитини почуття прекрасного, відношення до батьків та оточуючих.

17. Який із перерахованих методів є, на Вашу думку, найефективнішим у формуванні ціннісних орієнтацій у дитини дошкільного віку?

- практичне залучення дитини до виконання конкретних правил поведінки (8);
- показ, пояснення, роз'яснення (13);
- приклад поведінки дорослих (15);
- оволодіння моральними нормами у спільній діяльності (4);
- створення ситуацій морального вибору (2);
- навіювання моральних норм і правил (6);
- оцінка поведінки, вчинків дитини (8).

18. Назвіть 5-8 слів (словосполучень), які, на Вашу думку, є відображенням високого ступеня любові

- Спокій, доброзичливість,
- Любов, краса, добро(2)
- Вміння пробачати, жертвувати заради коханої людини
- Турбота, ласка, опіка, розуміння
- Я тебе люблю! Ти моя найрідніша! Кохана!

- Щира посмішка, вдячні очі, теплі обійми, щира допомога
- Серденько моє, янголятко, сонечко
- Сонечко, квіточка, красунечка
- Розуміння один одного, повага і є високий рівень любові
- Любов до дитини, батьків і країни
- Доброта, повага і відданість
- Все те що робить інших щасливими
- Повага , турбота, виховання, гарні вчинки(2)
- Поцілувати дитину, пробачати їй, любити іншого як самого себе
- Цілувати , обнімати, тримати за руку
- Щастя, задоволення, спокій , доброзичливість

19.Згадайте і «опустіть» у власну торбинку добрих справ 3-5 найвизначніших за все Ваше життя.

- Я доглядала свою бабусю, подарувала батьку машину, намагаюсь виховати свою дитину доброю людиною
- Допомога бабусям, дідусям
- Поважати дорослих, любити життя
- Допомога батькам
- Допомога безпомічним людям
- Народження дитини, виховання її, збереження добробуту сім'я
- Допомога іншим (2)
- Підтримка близьких людей (3)
- Допомога малозабезпеченим, пожертва на будівництво храму
- Беру участь у благодійних акціях
- Добрі справи не помічаються і не запам'ятовуються вони просто робляться
- У школі допомагали героям війни
- Поступався місцем в автобусі
- Народження дитини, посадила дерево (2)
- Допомогла знайомим у скрутну годину, не мені судити

20.Як Ви розумієте рядки Т.Г.Шевченка «Раз добром зігрите серце повік не схолоне»?

- Якщо даруєш тепло свого серця людям, то світ навколо тебе стає кращим
- Потрібно робити добрі справи на протязі всього життя
- З народження дитина повинна відчувати батьківську любов
- Зробивши раз людині добро вона повік не забуде (5)
- Творіть добро і добрі будете
- Щоб зрозуміти ці слова треба хоч раз відвідати сиротинець
- Добро спонукає робити добро
- Якщо людина добра з дитинства то вона ніколи не стане поганою (3)
- Якщо в дитини виховати добро вона доброю і порядною
- Людина, яка відчула добро, ніколи його не забуде і захоче віддавати його іншим

Бліц-опитування дітей «Мій тато»

було опитано 19 вихованців старшої групи

1) Я люблю, коли мій тато:

- водить мене в дитячий садок – 1
- зі мною грається - 4
- допомагає мамі мити посуд - 1
- вчить захищатися мене - 1
- купує мені іграшки - 2
- відмикає гараж , щоб я взяв велосипед - 1
- миє машину -1
- вміє скласти гарно речі - 1
- купає мене в мисці - 1
- пише зі мною -1
- ходить на роботу - 1
- сміливий - 1
- заробляє гроші - 1
- вдома - 1
- працює біля машини – 1

Отже, дітям подобається проводити свій час з татом (11)

2) Я пишаюсь своїм татом , тому що:

- полічив зуби - 1
- він дуже хороший - 1
- заробляє багато грошей - 1
- не знаю - 1
- високий і сильний - 1
- він мені щось купує - 1
- він любить маму - 1
- бо він мій тато - 1
- любить нас з мамою - 1
- тому , що я його люблю - 3
- він веде мене в дитячий садок -1
- він любить мить машину - 1
- зробив мені меч – 1

Отже, пишаються татом за те, що люблять тата або він любить їх та маму.

3) Я хочу, щоб мій тато завжди :

- був сміливий - 1
- купував іграшки - 2
- завжди любив маму - 1
- ходив на роботу - 2
- щоб він все складав, мив усе - 1
- допомагав мамі на кухні - 1
- лікував людей - 1
- був разом з нами -2
- любив мене - 1
- щось мені купував - 2

- гарно вів себе , з мамою - 1
- грав у футбол зі мною - 1
- учив мене , щоб я був сильним і розумним - 1
- любив мене і мною пишався -1

Хочуть, щоб батько був завжди поряд, любив їх та маму.

4) Я не люблю, коли мій тато:

- на мене свариться - 4
- пізно повертається - 1
- сердитий - 1
- б'є маму - 1
- не дозволяє кататись на велосипеді - 1
- не знаю - 1
- сидить довго в комп'ютері - 1
- б'є мене різкою - 3
- коли без іграшок приходить додому - 1
- ставить мене в куток - 1
- свариться з мамою - 1
- коли дивиться телевізор і комп'ютер - 1
- не дозволяє гратися на комп'ютері - 1
- не складає пазли - 1

Не люблять коли тато проявляє будь-яку агресію: б'є, кричить (11)

5) Коли я буду батьком , я ніколи:

- нічого не буду робити - 1
- не буду бити дітей - 6
- не кричав би - 3
- нічого не буду заробляти - 1
- не знаю - 1
- не буду поганим - 1
- не буду балуватися і не грати на комп'ютері - 3
- не буду ображати дітей - 1
- ніколи не буду ходити в дитячий садок і школу - 1

Більшість опитаних дітей, ставши татами, не будуть бити і сварити своїх дітей (11)

6) Коли я буду батьком , я завжди:

- буду грубим - 1
- буду з дітьми - 1
- буду їсти - 1
- буду любити всіх - 1
- буду робити своїм дітям подарунки - 1
- буду робити на роботі - 2
- буду все дозволяти - 2
- буду гратися з дітками - 1
- їздитиму на машині в магазин -1

- буду робить доброту всяку - 1
- буду привозити їм іграшки - 2
- не знаю - 2
- буду робити все , що мене попросять - 1
- варитиму їсти - 1
- буду мити машину – 1

Майже всі діти мріють стати добрими і гарними батьками (16)

Рефлексія батьків-учасників Дня самоврядування

1. **Завідуюча:** Подяка команді мам: усі діти цілі, неушкоджені. Я зрозуміла, що праця педагога важка і копітка. Потрібно терпіння. У людини цей талант має бути від народження. У дитинстві я хотіла бути вихователем.
2. **Від імені усіх батьків:** нам сподобалось, бо ми знаємо, що зараз уходимо. У вихователя не може бути кам'яне серце. Строгість і любов мають поєднуватися.
3. **Помічник вихователя.** «Капітошка» Я думала, що у вихователя менше турбот. За півдня я тільки 5-10 хвилин відпочила. Багато дрібниць, які складаються у велику працю. дивували діти: приємні, слухняні, такі гарні дівчатка, бо в мене хлопчик. Приємно, що в мене дитина ходить саме в цей садок. Проблемою виявилось те, що діти погано їдять суп. Можливо це ми батьки не привчаємо до цього. Весь садок пов'язаний між собою.
4. **Вихователь.** «Капітошка».Я була здивована знаннями дітей в молодшій групі. Зрозуміла, що потрібно допомагати вихователям: вони другі мами для наших дітей. Маса вражень та відкриттів. Дитячий садок друга домівка для дитина, а вихователі заміняють маму.
5. **Помічник вихователя.** « Вишенька». Було дуже складно. Часом не розуміла, чому якась дитина не підходить, що вона там думає. Спасибі вихователям , вони золоті.
6. **Вихователь.** « Вишенька». З цим потрібно переспати. Поки багато емоцій та вражень. Відкриття для мене: дві дитини можуть зробити погоду в групі (як в одну сторону, так і в другу).А ще – власний син. Він прикипів до руки і не відходив від мене. Тільки я до когось підйду допомогти, він - тут як тут. Дуже ревнував, навіть плакав. Проблема: велика частина часу уходить на роздягання і одягання дітей (я два нігтя зламала, мучачись із застібками). Батьки не продумують одяг, в який одягають дітей. Зі спортивною формою те саме. У деяких дітей не було спортивної форми для занять в залі, і вони були засмучені. Потрібно ще раз батькам нагадати. Краще приходити на день відкритих дверей.
7. **Помічник вихователя.** «Соняшник». Побачити свою дитину було дуже цікаво. Все сподобалось , було цікаво. Складно: санітарний день в групі, було важко прибирати у спальні. У мене була дитяча мрія – працювати у дитсадку.
8. **Вихователь.** «Ромашка». Я задоволена. Я думала, що буде страшніше. Ми ходили в парк. Я була задоволена, як діти підготовлені до ходьби за межі дитсадку, гарно себе вели, беруться за ручки, знають правила поведінки на дорозі. Було і гав, гав, гав, але ...Ми разом з дітьми визначилися, що любов – це сердечко. Краса - це ми. Добро – коли ми беремося за руки. Як позитив, відзначаю самостійність і поведінку дітей в роздягалці. У педагогів – дуже великий труд, натхнення. Бажаю усім вихователям усього доброго.

9. **Помічник вихователя.** «Ромашка». Мені цікаво було все. Хотілося подивитися зі сторони на дітей і власну дитину. Я заспокоїлась і тепер не хвилююсь за свою дитину. Емоції сьогоднішнього дня ще зашкалюють. Мені сьогодні було не важливо я помічник, чи вихователь. Вдячна всім.
10. **Вихователь.** «Веселка». Сьогодні я переконалася у своїй неспроможності організувати дітей. Мені це просто не вдалося. Тут має бути спеціаліст. Під час інструктажу від завідуючої, вихователів помітила, як турбуються вони за дітей, як люблять їх. З дітьми ведуть себе не так «Ніч простояти, і день протриматися», а дійсно займаються, переживають.
11. **Помічник вихователя** «Веселка». Вибачте, я можна сидячи? Бо встати вже не можу. Сьогодні я нічого не встигала. Свою дитину не бачила – ніколи було.
12. **Помічник вихователя** «Калинка». Усе було добре, але не вистачило часу і рук. У роздягалці всі речі переплуталися. У мене не завжди вистачало терпіння. Вразило, що діти самі одягаються, гарно їдять. В садку добре харчують дітей. подяка усім, хто працює в ДНЗ . Хай вам ручки не болять.
13. **Помічник вихователя** «Сонечко». День дуже корисний. Чи вдалося ? Потрібно спитати у дітей. Намагалася бути стержнем, а вони навколо щоб крутилися. А важко: поки одного заспокоїла,інший образився. Думаю, що основною рисою педагога має бути – любов до дітей. І з дітьми мають працювати люди з освітою, які знають індивідуальні особливості дитини. Саме в дитсадку закладаються основи.
14. **Інструктор з фізичного виховання.** Коли мені запропонували взяти участь у дні самоврядування, я подумала, що тут складного: побігаю з дітками, пострибаю. Тепер зрозуміла, що у Ольги Борисівни - важка праця. Зараз болить горло і ноги. Завтра в садок не прийду. Я спостерігала дітей на прогулянці. Тут має бути ще троє людей, де хочете беріть, але одному не можливо з цим справитися. Вибачте, голова кружиться від фізкультури. Але мені сподобалося бути інструктором. Була здивована, що навіть малюки знають, що в залі робити.